

Володимир Грушко,
студент 2-го курсу кафедри соціально-економічних дисциплін
Комунального закладу вищої освіти
«Барський гуманітарно-педагогічний коледж
імені Михайла Грушевського»

Кримінально-правова характеристика стадій злочину

Кримінально-правове поняття стадій злочинної діяльності відповідає розвитку злочину в реальній дійсності, воно відображає цей об'єктивний процес. Стадії вчинення злочину - це сукупність етапів злочину, які мають самостійне юридичне значення, та проходять ступенево в своєму розвитку по висхідній від моменту задуму чи підготовчих дій до моменту реалізації злочинного наміру, тобто до моменту вчинення злочину з формальним

складом або до моменту настання суспільно небезпечних наслідків, які вказані у законі.

Для суспільних відносин, які охороняються кримінальним законом, складають небезпеку не лише закінчені, тобто доведені до кінця злочини, але й ті умисні дії, які створюють умови для подальшого вчинення злочину, а також безпосередньо спрямовані на вчинення злочину, але які не призвели до його закінчення з причин, що не залежали від їх волі [2] .

Умисна злочинна діяльність, як передбачено в законі, проходить в три етапи. Відповідно розрізняють три стадії злочинної діяльності: готування до вчинення злочину, замах на вчинення злочину, закінчений злочин. У злочині послідовно можуть здійснюватись всі три стадії. Але нерідко особа одразу реалізує свій злочинний намір, вчиняючи закінчений злочин, і тоді питання про стадії не виникає. Іноді винний виконує або першу стадію (готування), або другу (замах), і на цьому його злочинні дії зупиняються з причин, які не залежать від його волі. Якщо вчинено закінчений злочин, в якому послідовно здійснювались готування до нього і замах на нього, то дві перші стадії поглинаються третьою і відповідальність наступає тільки за закінчений злочин, при умові, що ці дії не містять ще й складу іншого закінченого злочину.

Аналогічно вирішується питання і тоді, коли мали місце готування і замах: перша стадія поглинається другою. Перші дві стадії – готування та замах – в теорії кримінального права прийнято об'єднувати поняттям «попередня або незакінчена злочинна діяльність», оскільки вони мають місце до закінчення злочину, тобто здійснюються не як самоціль, а для успішного його завершення.

Особливістю незакінченої злочинної діяльності, на відмінну від закінченого злочину, є неповне виконання тих ознак складу злочину, які передбачені відповідною статтею Особливої частини КК України: неповне виконання об'єктивної сторони цього складу або відсутність суспільно небезпечних наслідків. З суб'єктивної сторони готування і замах можливі тільки з прямим умислом. Непрямий умисел та необережність виключаються в силу того, що всі стадії разом взяті і кожна з них окремо, являють собою цілеспрямовану злочинну діяльність, при якій винний свідомо готує можливість злочинного посягання, починає вчиняти злочин і, якщо йому це вдається, доводить злочин до кінця.

При призначенні покарання за незакінчений злочин суд враховує ступінь тяжкості вчиненого особою діяння, ступінь здійснення особою злочинного наміру та причини, внаслідок яких злочин не було доведено до кінця. Тому строк чи розмір покарання за готування до злочину не повинен перевищувати половини максимального строку чи розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК України за закінчений злочин; строк і розмір покарання за замах

на злочин не повинен перевищувати трьох четвертей максимального строку чи розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого Кримінальним кодексом за закінчений злочин; наявність конкретної стадії вчинення злочину вимагає самостійної юридичної кваліфікації, що дозволяє більш точно і конкретно визначити зміст дій винного та, відповідно, їх суспільну небезпечність [1].

Основний зміст готування, як стадії вчинення злочину, полягає в умисному, тобто свідомому, цілеспрямованому створенні конкретних умов для вчинення злочину. Готування до злочину – це самостійна стадія вчинення злочину, яка характеризується сукупністю таких форм, як мотивація злочину та його планування, вибір мети та об'єкта, підшукування або пристосування засобів чи знарядь, підшукування співучасників або змова на вчинення злочину, усунення перешкод, а також інше умисне створення умов для вчинення злочину. Фактично вчинені особою діяння можуть розцінюватися як стадія готування до злочину лише в тому випадку, коли вони були спрямовані на вчинення конкретного злочину. Тому, поряд з передбаченими в законі формами готування (підшукування та пристосування засобів і знарядь) доцільно було б передбачити такі форми, як мотивація та планування злочину, а також вибір мети та об'єкта, оскільки ці складові, в умовах сьогодення, при значному зростанні організованої злочинності, є невід'ємною частиною більшості умисних, тяжких чи особливо тяжких злочинів.

Строк чи розмір покарання за готування до злочину не повинен перевищувати половини максимального строку чи розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК України [3].

Готування до злочину чітко відрізняється від виявлення наміру. Виявлення наміру не підпадає під поняття кримінально-правових відносин. Згідно з принципом кримінального права – думки не караються, – а, отже, переслідувати за виявлення наміру недоцільно і незаконно. Слід відрізнити виявлення наміру від погрози, оскільки погроза – це дії, які пов'язані із впливом на психіку людини і тому вони караються чинним законодавством, як самостійні, закінчені склади злочинів.

Характерною особливістю замаху, яка відрізняє його від готування є те, що при замаху об'єкту злочину спричиняється реальна шкода. Небезпечність настання шкідливих наслідків чи повного завершення дій стають реальними. При замаху в діях особи вже містяться ознаки, передбаченого законом суспільно небезпечного діяння, які утворюють склад незакінченого злочину: об'єкт, наявність дій, які входять в об'єктивну сторону злочину, наявність умислу, ознаки суб'єкту злочину. Але при замаху, на відміну від закінченого злочину, немає деяких ознак об'єктивної сторони злочину, злочинного

наслідку, вказаного у відповідній статті Особливої частини КК України чи повного завершення всіх дій, які утворюють об'єктивну сторону злочину.

При призначенні покарання суд зобов'язаний враховувати ступінь тяжкості вчиненого діяння, ступінь здійснення злочинного наміру та причини, внаслідок яких злочин не було доведено до кінця і тому строк чи розмір покарання за замах на злочин не повинен перевищувати трьох четвертей максимального строку чи розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого за відповідний закінчений злочин [4].

Встановлення конкретної стадії дозволяє індивідуалізувати покарання, яке призначається винному. Першочергове значення має виявлення стадій і перш за все готування до злочину і замах на нього, для відвернення спричинення реальної, а іноді і істотної шкоди, державним і особистим інтересам, що охороняються законом.

Література

1. Большаков Д. О. Відмежування готування до вчинення злочину від виявлення наміру. *Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 15 груд. 2020 р.). Луцьк, 2020. С. 102-104.

2. Большаков Д. О. Основні види замаху. *Право, суспільство, держава : актуальні проблеми сучасності* : матеріали Всеукраїнської заочної наук.-практ. конф. студентів старших курсів правничих вишів та факультетів (м. Харків, 21 груд. 2020 р.). Харків : Інститут підготовки юридичних кадрів для СБ України НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2020. С. 14-17.

3. Красницький І. В., Щутяк Л. С. Відповідальність за замах на злочин за кримінальним правом України. Львів : ЛДУВС, 2015. 224 с.

4. Маслак Н. В. Кримінальна відповідальність за готування до злочину. Х. : Право, 2010. 232 с.

* Наукова керівниця – доцентка кафедри адміністративного та фінансового права Світлана Ковальова



Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

Рада аспірантів юридичного факультету

Студентська організація юридичного факультету

Студентський науковий гурток
«Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

09 травня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 09 травня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 215 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**